Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

18. detsember 2025*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Direktiiv 93/13/EMÜ – Artikli 6 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1 – Liikmesriigi kohtu kontrollipädevus ja kohustused – Leppetrahvi tingimus – Selle tingimuse ebaõigluse omal algatusel kontrollimata jätmine – Kohtulahendi seadusjõud – Tõhususe põhimõte – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Lepingutingimuse ebaõiglusele tuginemine menetluses, kus arutatakse kohtuasja uuesti pärast seda, kui see saadeti kassatsiooniastme kohtuotsusega uueks arutamiseks tagasi

Kohtuasjas C-320/24,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) 26. aprilli 2024. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. aprillil 2024, menetluses

CR,

TP

versus

Soledil Srl, kelle kohta on sõlmitud kompromiss,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president I. Jarukaitis, kohtunikud N. Jääskinen ja R. Frendo (ettekandja),

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 26. veebruari 2025. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– CR ja TP, esindaja: *avvocato* J.-S. F. Bartolomei,

– Itaalia valitsus, esindajad: S. Fiorentino ja G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* M. Cherubini ja C. Colelli,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

– Euroopa Komisjon, esindajad: P. Kienapfel ja D. Recchia,

olles 19. juuni 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 47.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt kahe ostjatena kinnisvara ostu-müügi eellepingu sõlminud isiku CRi ja TP ning teiselt poolt müüjana selle ostu-müügi eellepingu sõlminud äriühingu Soledil Srl vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab nõuet lõpetada asjaomast kinnisasja puudutav vastastikune eelleping ja eellepingus sisalduva leppetrahvi tingimuse kehtivus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 kahekümne neljandas põhjenduses on märgitud:

„[L]iikmesriikide kohtutel või haldusasutustel peavad olema piisavad ja tõhusad vahendid, et ebaõiglaste tingimuste seadmist tarbijalepingutes takistada“.

4 Direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“ [täpsustatud sõnastus]

5 Direktiivi artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

Itaalia õigus

Tarbijakaitseseadustik

6 6. septembri 2005. aasta seadusandlikus dekreedis nr 206, millega kehtestatakse tarbijakaitseseadustik 29. juuli 2003. aasta seaduse nr 229 artikli 7 tähenduses (decreto legislativo n. 206, recante codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229; *GURI* regulaarne lisa nr 235, 8.10.2005), millega võeti Itaalia õiguskorda üle direktiiv 93/13, on artikli 33 lõigetes 1 ja 2 sätestatud:

„1. Tarbija ning ettevõtja vahel sõlmitud lepingus loetakse ebaõiglaseks tingimused, mis heausksusest hoolimata toovad kaasa lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

2. Kuni ei ole tõendatud vastupidist, eeldatakse, et ebaõiglased on tingimused, mille eesmärk või tagajärg on:

[…]

f) kohustada tarbijat tingimuse täitmata jätmise või hilinenud täitmise korral tasuma kahjuhüvitist, leppetrahvi või muud samalaadset hüvitist, mille summa on ilmselgelt ülemäära suur;

[…]".

7 Seadustiku artikli 36 lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Artiklite 33 ja 34 tähenduses ebaõiglaseks tunnistatud tingimused on tühised; muus osas jääb leping kehtima.

[…]

3. Tingimuste tühisus tuvastatakse ainult tarbija kasuks ning kohus võib selle küsimuse tõstatada omal algatusel."

Tsiviilseadustik

8 Tsiviilseadustiku (Codice civile) artikli 1384 kohaselt võib kohus leppetrahvi õiglaselt vähendada, kui põhikohustus on osaliselt täidetud või kui leppetrahvi summa on ilmselgelt ülemäära suur, võttes arvesse võlausaldaja huvi täitmise vastu.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

9 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codice di procedura civile) artikli 384 „Õiguspõhimõtte väljendamine ja otsus põhjendatuse kohta" teises lõigus on sätestatud:

„Kui [Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)] rahuldab kassatsioonkaebuse, tühistab ta otsuse, saates kohtuasja uueks arutamiseks tagasi teisele kohtule, kes peab järgima kassatsioonikohtu otsustatud õiguspõhimõtet ja igal juhul selle kohtu poolt lahendatud

õigusküsimust, või siis teeb kassatsioonikohus ise sisulise otsuse, kui ei ole vaja tuvastada uusi faktilisi asjaolusid.“

10 Selle seadustiku artiklis 394 „Tagasi uueks arutamiseks saatmine“ on sätestatud:

„[…]

Menetluses, kus arutatakse kohtuasja uuesti pärast uueks arutamiseks tagasisaatmist, võib nõuda poolelt, et ta kinnitaks siduvalt mõnda asjaolu, kuid pooled ei või esitada muid nõudeid kui need, mille nad esitasid menetluses, milles tühistatud kohtuotsus tehti, välja arvatud juhul, kui uute nõuete esitamise vajadus tuleneb kassatsiooniastme otsusest.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

11 CR ja TP sõlmisid 1998. aastal Solediliga tulevaste ostjatena kinnisasja ostuks vastastikuse eellepingu, mille alusel nad tegid Soledilile ettemakse ligikaudu 72 870 euro suuruses summas. Selle eellepingu artiklis 7 oli leppetrahvi tingimusena sätestatud, et kui tulevased ostjad ei täida kohustust sõlmida lõplik leping, võib tulevane müüja leppetrahvina kinni pidada ettemaksena makstud summad.

12 Selle müügiga seotud lõplikku lepingut ei sõlmitudki ja vastastikust eellepingut puudutav vaidlus esitati vahekohtule, kes otsustas 29. juuli 2002. aasta vahekohtuotsuses, et eelleping lõpetatakse tulevaste ostjate tegevusetuse tõttu. Viimati nimetatud isikuid kohustati vaidlusalune kinnisasi tagastama ja paralleelselt kohustati tulevast müüjat tagasi maksma ettemaksena saadud kogusumma.

13 Corte d’appello di Ancona (Ancona apellatsioonikohus, Itaalia) tühistas 2009. aasta kohtuotsusega vahekohtuotsuse menetluslikel põhjustel ja tegi vaidluse kohta sisulise otsuse. Eelkõige kohustas see kohus tulevasi ostjaid kõnealuse kinnisasja tagastama ja kohustas tulevast müüjat tagastama ettemaksena saadud summad. Lisaks vähendas see kohus tsiviilseadustiku artikli 1384 alusel käesoleva kohtuotsuse punktis 11 mainitud vastastikuse eellepingu artiklis 7 ette nähtud leppetrahvi nii, et see hõlmab vaid ettemaksena tasutud summadelt tasumisele kuuluvat intressi.

14 Kassatsioonkaebuse alusel 2015. aastal tehtud kohtuotsusega tühistas Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) Corte d’appello di Ancona (Ancona apellatsioonikohus) otsuse, kuna leppetrahvi vähendamise otsus ei olnud põhjendatud.

15 Kohtuasi saadeti seejärel uueks arutamiseks Corte d’appello di Bolognale (Bologna apellatsioonikohus, Itaalia).

16 See kohus leidis 2018. aastal tehtud kohtuotsuses, et kohtuasja uuel arutamisel on vaidluse ese piiratud vastastikuse eellepingu artiklis 7 ette nähtud leppetrahvitingimuse kohaldamisega, kohaldatava leppetrahvi võimaliku vähendamisega ja tulevasele müüjale tekitatud kahju kindlaksmääramisega, mis võib osutuda suuremaks kõnealuse kinnisasja ilma loata kasutamise tõttu. Nimetatud kohus leidis muu hulgas, et ligikaudu 72 870 euro suurune leppetrahv oli ülemäära suur, ning vähendas seega tulevaste ostjate poolt selles osas tasumisele kuuluvat summat 61 600 euroni.

17 Tulevased ostjad pöördusid Corte suprema di cassazionesse (kassatsioonikohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, väites eelkõige, et leppetrahvi tingimus on tühine, kuna see nägi neile ette ilmselgelt ülemäära suure leppetrahvi ja kujutas endast seega ebaõiglast tingimust tarbijakaitset käsitlevate riigisiseste õigusnormide tähenduses. Neil asjaoludel oleks Corte d'appello di Bologna (Bologna apellatsioonikohus) pidanud nende sõnul omal algatusel tuvastama vastastikuse eellepingu artikli 7 tühisuse.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esiteks, et riigisiseste õigusnormide kohaselt on kohtulahendi seadusjõu põhimõttega vastuolus see, kui väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse tühisuse küsimust, mida ei tõstatatud ega vaadatud läbi esimese õiguspärasuse kontrolli käigus ja mis on tingimata kokkusobimatu sisulistes küsimustes tehtud kohtuotsust tühistava kohtuotsuse sisuga, analüüsitakse teise õiguspärasuse kontrolli käigus.

19 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ta on juba otsustanud kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mis käsitleb tõhususe põhimõtet seoses tarbijatele direktiiviga 93/13 antud õigustega, et kohtulahendi seadusjõud ei ole maksekäsu kiirmenetluses kohaldatav, kui täitedokumendile, millele tuginetakse, ei ole esitatud vastuväidet ning see ei sisalda põhjendust selle kohta, et vaidlusalused lepingutingimused ei ole ebaõiglased.

20 Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi [93/13] artikli 6 lõiget 1 ja artikli7 lõiget 1 [ning harta] artiklit 47 tuleb tõlgendada nii, et:

a) nendega on vastuolus niisuguste riigisisese kohtumenetluse põhimõtete kohaldamine, mille kohaselt ei või [väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse] tühisust käsitlevat küsimust, mida ei ole õiguspärasuse kontrolli käigus esitatud või läbi vaadatud, ning mis on loogiliselt kokkusobimatu varasemat sisulist kohtuotsust tühistava kohtuotsuse resolutsiooniga, analüüsida kohtuasja pärast kassatsiooniastmes tagasi uueks arutamiseks saatmist toimuva uue arutamise käigus ega õiguspärasuse kontrolli raames, mille pooled algatavad sisulise kohtuotsuse suhtes, mis tehti pärast kassatsiooniastmes tagasi uueks arutamiseks saatmist toimunud menetluses;

b) ka arvestades tarbijate täieliku passiivsuse tuvastamist, kuivõrd nad ei ole kordagi tuginenud ebaõiglaste tingimuste tühisusele või nende õiguslike tagajärgede puudumisele, välja arvatud teises kassatsioonkaebuses, pärast kassatsiooniastmes tagasi uueks arutamiseks saatmist toimunud menetluses;

c) ning seda eelkõige seoses ilmselgelt ülemäära suurt leppetrahvi käsitleva tingimuse ebaõiglase laadi tuvastamisega – tingimus, mille kohta [Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus)] otsustas õiguspärasuse kontrolli käigus, et vähendamist tuleb muuta vastavalt asjakohastele kriteeriumidele (summa osas) –, ka seetõttu, et tarbijad (põhimõtteliselt) ei tuginenud tingimuse ebaõiglusele, tehes seda alles [pärast] kassatsiooniastmes tagasi uueks arutamiseks saatmist toimunud menetluses tehtud kohtuotsust?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

21 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1, arvestades harta artiklit 47, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt ei võimalda kohtulahendi seadusjõu põhimõtte kohaldamine liikmesriigi kohtul, kellele asi pärast kassatsioonimenetlust uueks arutamiseks tagasi saadeti, kontrollida omal algatusel väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse tühisust, kuna esiteks ei ole tarbija esitanud väidet selle lepingutingimuse ebaõigluse kohta kohtumenetluse varasemates etappides ja teiseks ei ole liikmesriigi kohtud tõstatanud sellise lepingutingimuse tühisust omal algatusel menetluses, mis päädis kassatsioonimenetluses tehtud kohtuotsusega.

22 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt lähtub direktiiviga 93/13 rakendatud kaitsesüsteem eeldusest, et tarbija on suhetes ettevõtjaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet (17. mai 2022. aasta kohtuotsus SPV Project 1503 jt, C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Niisugust nõrgemat positsiooni arvestades näeb direktiivi artikli 6 lõige 1 ette, et ebaõiglased lepingutingimused ei ole tarbijale siduvad. Tegemist on imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupoolte õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse (17. mai 2022. aasta kohtuotsus SPV Project 1503 jt, C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Sellega seoses peab liikmesriigi kohus omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, tasakaalustades niiviisi tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahelist ebavõrdsust, kohe kui liikmesriigi kohtule on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 46, ning 17. mai 2022. aasta kohtuotsus SPV Project 1503 jt, C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, punkt 53).

25 Lisaks sellele kohustab direktiiv 93/13, nagu nähtub selle direktiivi artikli 7 lõikest 1, arvestades kahekümne neljandat põhjendust, liikmesriike tagama piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mille ettevõtjad tarbijatega sõlmivad (26. juuni 2019. aasta kohtuotsus Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, punkt 44, ja 17. mai 2022. aasta kohtuotsus SPV Project 1503 jt, C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, punkt 54).

26 Kuivõrd liidu õiguses vastav regulatsioon puudub, kuuluvad menetlusnormid, mille eesmärk on tagada õigussubjektidele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõtte alusel liikmesriikide riigisisese õiguskorra reguleerimisalasse. Need menetlusnormid ei tohi siiski olla vähem soodsad kui menetlus, mida kohaldatakse riigisisese õiguse kohaldamisalasse kuuluvate samalaadsete olukordade suhtes (võrdväärsuse põhimõte), ja need ei tohi muuta tegelikult võimatuks või ülemäära raskeks liidu õigusega antud õiguste kasutamist (tõhususe põhimõte) (17. mai 2022. aasta kohtuotsus Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Mis puudutab võrdväärsuse põhimõtet, siis ei ole Euroopa Kohtule teada ühtegi asjaolu, mis tekitaks kahtlusi, kas põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid on selle põhimõttega kooskõlas.

28 Seoses tõhususe põhimõttega on Euroopa Kohus leidnud, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas riigisisene menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, arvestades selle normi kohta menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja erisusi ühe tervikuna; vajaduse korral tuleb arvesse võtta ka riigisisese õigussüsteemi aluseks olevaid selliseid põhimõtteid nagu kaitseõiguse tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse korrakohane läbiviimine (17. mai 2022. aasta kohtuotsus Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Lisaks on Euroopa Kohus täpsustanud, et liikmesriikide kohustus tagada õigussubjektidele liidu õigusest tulenevate õiguste tõhusus tähendab eelkõige direktiivist 93/13 tulenevate õiguste puhul tõhusa kohtuliku kaitse nõuet – mida on kinnitatud selle direktiivi artikli 7 lõikes 1 ja mis on sätestatud ka harta artiklis 47 –, mis kehtib muu hulgas sellistele õigustele tuginevate hagide menetluskorra kehtestamisel (17. mai 2022. aasta kohtuotsus Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Selle kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et kui puudub võimalus tõhusalt kontrollida, kas asjaomase lepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, ei saa olla tagatud direktiiviga 93/13 antud õiguste järgimine (17. mai 2022. aasta kohtuotsus Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Sellest järeldub, et liikmesriigi õiguses kehtestatud tingimused, millele on osutatud direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1, ei tohi kahjustada selle sättega tarbijatele antud õiguse sisu, mille kohaselt ebaõiglaseks loetav lepingutingimus ei ole nende suhtes siduv (17. mai 2022. aasta kohtuotsus Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Sellegipoolest tuleb meelde tuletada, et kohtulahendi seadusjõu põhimõte on väga tähtis nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Nimelt on Euroopa Kohtul juba olnud juhust täpsustada, et tagamaks nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on nimelt oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebevõimaluste ammendamist või selleks ette nähtud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada (9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et juhul, kui riigisisene kohus on vaidlusaluse lepingu eelneval hindamisel, mille tulemusel on tehtud jõustunud kohtulahend, piirdunud omal algatusel ühe või mitme lepingutingimuse hindamisega direktiivi 93/13 seisukohast, paneb see direktiiv riigisisesele kohtule kohustuse poolte taotlusel või omal algatusel hinnata selle lepingu teiste tingimuste väidetavalt ebaõiglast laadi niipea, kui talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud. Nimelt ei ole sellise kontrolli puudumisel tarbijate kaitse täielik ja piisav ega kujuta endast piisavat ega tõhusat vahendit, et lõpetada seda laadi lepingutingimuste kasutamine, nagu näeb ette direktiivi 93/13 artikli 7 lõige 1 (26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Seevastu oleks see kaitse tagatud, kui pädev kohus oleks esimeses kohtumenetluses kontrollinud, kas asjaomase lepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, ja kui selle kontrolli käigus, mida on vähemalt kokkuvõtlikult põhjendatud, ei oleks ilmnenud ühegi ebaõiglase tingimuse olemasolu, ning tarbijat on nõuetekohaselt teavitatud, et kui riigisiseses õiguses ette nähtud tähtaja jooksul

apellatsioonkaebust ei esitata, ei saa ta hiljem tugineda nende tingimuste võimalikule ebaõiglasele laadile (7. novembri 2024. aasta kohtuotsus ERB New Europe Funding II, C-178/23, EU:C:2024:943, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Eeltoodust tuleneb, et kohtulik kontroll tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduvate lepingutingimuste võimaliku ebaõiglase laadi üle on kooskõlas tõhususe põhimõttega direktiivi 93/13 seisukohast, kui esiteks on teavitatud tarbijat selle kontrolli olemasolust ja tagajärgedest, mida toob kaasa tema passiivsus lepingutingimuste võimalikule ebaõiglasele laadile tuginemise õiguse lõppemise vallas, ning kui teiseks on selle kontrolli tulemusel tehtud otsus piisavalt põhistatud, et teha kindlaks sellega seoses analüüsitud lepingutingimused ja põhjused – kas või kokkuvõtlikud –, miks kohus leidis, et need tingimused ei ole ebaõiglased. Nendele nõuetele vastav kohtuotsus võib takistada lepingutingimuste võimaliku ebaõiglase laadi uuesti kontrollimist hilisemas menetluses (29. veebruari 2024. aasta kohtuotsus Investcapital, C-724/22, EU:C:2024:182, punkt 45).

36 Käesoleval juhul nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et vastavalt kohaldatavatele riigisisestele õigusnormidele on kohtulahendi seadusjõu põhimõttega vastuolus see, kui omal algatusel tõstatatavat väidet, nagu lepingutingimuse väidetav ebaõiglus, analüüsitakse pärast kohtuasja uueks arutamiseks tagasisaatmist toimuvas menetluses, olukorras, kus seda väidet ei tõstatatud ega käsitletud menetluses, milles tehti kassatsiooniastme kohtuotsus, ning sellisele väitele tuginemine on seega tingimata vastuolus selle resolutsiooni sisuga.

37 Samuti näib, et põhikohtuasjaga seotud kohtuotsused, nii nagu neid on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktides 13, 14 ja 16, ei sisalda mingit analüüsi – ei sisulistes küsimustes lahendi teinud kohtute ega Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) oma – põhikohtuasjas vaidluse all oleva leppetrahvitingimuse võimaliku ebaõigluse kohta.

38 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on siiski seisukohal, et kohtuotsus, mis vaikimisi tunnistab selle leppetrahvi tingimuse kehtivust, tõepoolest tehti, arvestades, et riigisiseste kohtute tehtud otsus leppetrahvi summat vähendada eeldab loogiliselt, et see klausel kehtib ja toob kaasa õiguslikke tagajärgi. Seega loetakse kohaldatavate riigisiseste õigusnormide kohaselt asjaomase leppetrahvitingimuse võimaliku ebaõiglase laadi omal algatusel kontrollimine vaikimisi toimunuks ja leitakse, et selle suhtes kehtib kohtulahendi seadusjõud ning seda isegi siis, kui selle kohta ei ole esitatud ühtegi põhjendust. See muudab aga võimatuks käesoleva kohtuotsuse punktides 30 ja 33–35 viidatud kohtupraktikas nõutud kontrolli, hoolimata asjaolust, et põhikohtuasjas kõne all olevat leppetrahvi tingimust puudutav kohtumenetlus on veel pooleli.

39 Sellest järeldub, et kõnealuste riigisisese kohtumenetluse põhimõtete kohaldamine, mis jätab tarbija ilma menetluslikest vahenditest, mis võimaldaksid tal oma direktiivi 93/13 kohased õigused maksma panna, muudab nende õiguste kaitse võimatuks või ülemäära raskeks, kahjustades seega tõhususe põhimõtet.

40 Lisaks märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tulevased ostjad jäid täiesti passiivseks ning tuginesid asjaomase leppetrahvi tingimuse ebaõiglusele alles teise kassatsioonimenetluse käigus.

41 Sellega seoses vastab tõele, et tõhususe põhimõtte järgimine ei saa siiski minna nii kaugele, et korrigeerida tervenisti asjaomase tarbija täielikku passiivsust (24. juuni 2025. aasta kohtuotsus GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesoleval juhul

nähtub eelotsusetaotlusest siiski, et tulevased ostjad osalesid kohtumenetluse kõigis eri etappides ja tuginesid – olgugi et alles teise kassatsioonkaebuse menetlemise käigus – asjaomase leppetrahvi tingimuse ebaõiglusele. Seega ei saa nende käitumist pidada täiesti passiivseks.

42 Eeltoodust tuleneb, et esitatud küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõhususe põhimõtet ja harta artiklit 47 arvestades tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt ei võimalda kohtulahendi seadusjõu põhimõtte kohaldamine liikmesriigi kohtul, kellele asi pärast kassatsioonimenetlust uueks arutamiseks tagasi saadeti, kontrollida omal algatusel väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse tühisust, kuna esiteks ei ole tarbija esitanud väidet selle lepingutingimuse ebaõigluse kohta kohtumenetluse varasemates etappides ja teiseks ei ole liikmesriigi kohtud tõstatanud sellise lepingutingimuse tühisust omal algatusel menetluses, mis päädis kassatsioonimenetluses tehtud kohtuotsusega.

Kohtukulud

43 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõhususe põhimõtet ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 arvestades

tõlgendada nii, et

nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt ei võimalda kohtulahendi seadusjõu põhimõtte kohaldamine liikmesriigi kohtul, kellele asi pärast kassatsioonimenetlust uueks arutamiseks tagasi saadeti, kontrollida omal algatusel väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse tühisust, kuna esiteks ei ole tarbija esitanud väidet selle lepingutingimuse ebaõigluse kohta kohtumenetluse varasemates etappides ja teiseks ei ole liikmesriigi kohtud tõstatanud sellise lepingutingimuse tühisust omal algatusel menetluses, mis päädis kassatsioonimenetluses tehtud kohtuotsusega.

Allkirjad